

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСА ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Администрација: Кнез Михаилова, 46/1.

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 1 октобра 1927.
БРОЈ 17 — ГОДИНА VIII.

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Изашио 1 и 15 у месецу. — Година претплате 48 дина. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

Наша скупштина.

17 и 18 септембра делегати свих наших Женских Покрета састали су се да заједничким радом на годишњој скупштини Алианса поновио документују своју непоколебљиву вољу да у пркос свих препрека истрају у борби док не постигну свој циљ. Да ова борба баш није лака, о томе смо се уверили из приказа делегата, које су нам дали на скупштини. Изаошле су средина у којој треба да се продира са нашим идејма, неаналожном влашћу, конзервативним женама — главне су сметње продирању феминизма. Женски Покрети досад нису клонули, нису се развалили пессимизмом, који бујно цвета око нас, јер их потпуноље вера у праведност наше борбе. Није нас страх будућности, кад смо на овој скупштини видели одлучност делегата и њихову верност идеји.

На овој скупштини нисмо решавали неке велике проблеме, јер још није време за то, али довршили смо нашу организацију и извршили програм рада за најближу будућност. О томе је председница Алианса на отварању скупштине рекла следеће:

„Друга редовна скупштина Ал. Ж. П. има пре свега задатак да доврши техничку страну наше организације. Пре годину дана, на скупштини у Броду, дали смо са измененим правилима Алианса облик и суштину, на овој скупштини треба да допунимо правила и примањем послоница завршимо ту важну страну сваке организације, јер је и она једна између гаранција за успешан рад. Не смејемо ту страну ни потценивати ни преценивати — али сваки колективан рад мора да стоји на извесним формама, друштвене је зашао у недјелачности и нереди. Разуме се да је далеко важнији од техничке стране сваке организације дух, који влада у њој и који је даје свакој њеној ситуацији карактеристично обележје. Тај дух који води, јача, даје подршку колективној вољи, не сме да буде нешто што је случајно заузело у њу. Он мора да буде компонента наше идејне основе, њених циљева, моралних и етичких побуда. Мирном савешћу можемо да кажемо да Ал. Ж. П. и сваки поједини Ж. П. имају све знакове таквог једног обилног покрета, зато могу да очекују успех свога рада, зато могу да постану организациони део целокупног живота.

Од свакога покрета — националног, социјалног, културног — има људска заједница тек онда стварну корист, ако успе да оствари чврсте везе међу својим члановима. Те везе се остварују и јачају међусобним поверењем, солидарношћу и посерљивошћу. Ал. Ж. П. искрено тежи томе да успостави међу својим члановима

чврсту везу, базирану на овим особинама. Ако буде ова веза непопуштљива, Ал. Ж. П. има могућност опстанка и напретка. Тек међусобно поверење отвара врата за плодан рад, успех гарантује солидарност у извођењу заједничких задатака, а покривање даје раду светао печат несекунциности. Чланови Ал. Ж. П. дали су баш ове године доказа, шта могу да остваре искреним међусобним поверењем, солидарношћу и покривањем: они су нам омогућили да издајемо наш четрнаестодневни лист «Ж. П.» Ви знате да смо били, тако рећи, празних руку, кад смо донели одлуку за наш заједнички лист и било је много пессимистичких мишљења да нећемо издржати ни месец дана. Али, сви П. разумели су важност заједничког листа као средства за проплатану наших идеја, и дали су ми драге воље прву материјалну основу и тако омогућили његово излажење. Останак нашега листа је везан за нашу свест да док изостаје демократија, док друге стране не можемо да учекјемо ма какву помоћ. Можда ће и у будућности доћи случај, кад ће бити потребан понован апел на солидарност и покривање чланова Ал. Ж. П. и уверена сам да ће наћи одјека, јер сви ми знамо да имамо само оно што смо у станиу да створимо сами. У томе погледу феминистички покрет је сасвим сличан радничком покрету: један и други, пошто не налази на одобравање конзервативне већине, мора да се ослања само на свест својих идејних присталица. Пошто ми не можемо да обећамо нашим присталицама материјалних корист, можемо се обратити само њиховој свести, и то је баш оно што даје миловану обзаву, много вишу вредност. До какве висине се може попети солидарност и покривање оних, које удружење ради, за то су нам диван пример радници.

Сећате се последњег револта у Бечу, 15 јула, који је тражио и многе жртве. За породице палих жртва скупили су аустријски радници до данас суму од три милиона динара. То су откинули су радници и раднице од свога минималнога прихода и тиме су сјајно документовали своју класну солидарност, своје велико покривање. До таквих узвишених чина доводи предана љубав за идеју! Овај пример даје нам најчак побуде да свом свагом радом у циљу да пробудимо свест и солидарност код наших жена, да их оспособимо за оваква велика дела.

Надам се да ће после ове наше скупштине наступити време настаје интервенција да за остварење наших циљева. То нам у овој години, на жалост, није било могуће из различитих

узрока, о којима ћемо говорити у извештају извршног органа. Ова нада има стваран разлог у чињеници да почињемо нову радну годину са јавном манифестацијом за право гласа и она нека буде знак да се свом јачином спремамо за рад. Ви знате колики је још отпор против наших захтева, како се омаловавава феминистички покрет — зато треба да буде наша манифестација озбиљна и јака. Тај отпор долази, по моме мишљењу, у великој мери од оних духа, који најчак влада у нашој земљи — то јест милитаристички дух. Он ставља на прво место чисто мушке особине, одржава војничко деспотски менталитет, који продира у јавни и породични живот. Овај дух није ни мало погодан за женске захтеве, јер је сасвим противан његовом расположењу. Он се ослања на гвоздену дисциплину, на потчињеност, тражи апсолутно покоравње једној вољи и једној жени само као биће које има дедињи задатак да рађа чврст подмладак, будуће војнике. Наравно да нас ово не сме плашити ни заустављати на нашем путу, напротив морамо свим средствима сузбити овај специфично мушко милитаристички менталитет. Женски захтеви се примају само тамо, где преовлађује мирна продукција, јер у њој може да учествује жена као потпуно равноправан члан.

Ако буде почела новозабрана Н. С. са закондавним радом, како што је било обећано у изборној агитацији, Ал. Ж. П. чекају важни задаци. Већ на њашкој скупштини израдили смо наше предлоге за закон о општинама — а ни до данас нисмо могли да их предамо; најајмо се да ће нова скупштина, и тај чак и остале који чекају на унификацију, узети у разјасну. Један између најважнијих у тој серији је грађански законик и треба за њега да израдимо наше предлоге у духу нашега програма и закључака интернационалних феминистичких конгреса. Наши предлози треба да буду за тај законик базирани на принципима равноправности жене и мужа у браку, равноправности у наслеђу, мушко и женске деце, на принципима највеће правне заштите ванбрачне деце ит. д. Најдајмо се да нас тај рад чека, а не да нам дати прилику да опширнејше говоримо о нашим захтевима и нашим идејама.

Тако видите да нас чека у будућности велики и обилан посао. Ми га можемо завршити добро и у ошћу корист, не само у корист жене, ако будемо испуниле све услове, који су потребни нашој организацији за успешан рад и о којима сам говорила у уводу, то јест: техничка организација мора бити беспрекорна, дух који води наш покрет мора истидати из његове идејне основе и морају га дивати моралне и етичке норме, а све нас мора чврсто везати међусобно, искрено поверење, солидарност и покривање.»

Марија Јамбришакова о њеној осамдесетогодишњици.

Хрватске је женски свијет првоставно почетком овога месеца пријету славу, јер осамдесетогодишњица Марије Јамбришакове значи у исто време и прославу свечанице у истој и одлични јубилеј хрватскога школства и хрватскога женскога културнога рада уопће. Мало има жена у нашем јавном животу, које могу да покажу толико позитивних успеха свога рада, као што то може наша свечаница, толико извршених дела, која од дана оскута па до данас живи све јачим, све интензивнијим животом, јер су била основана у прани час, јер су изашла из праве народне потребе, јер су израђена љубављу и оданношћу.

Обдарена од природе једнако бистрим схваћањем, јасном снагом просуђивања као и топлим женским срцем и јаком вољом, Марија Јамбришакова на основу сретне синтезе свих душевних способности од првога часа свога јавног деловања наступилу у животу свестрој и мудро, одржаној и неустрајној, јер се ни у којем случају не за да заведе само једном створеном богатом своје душевности. И кад је нешто упознала снагом свога схваћања као исправно и добро, она ће то пригрити свим жаром чувственога свога живота, да то она јавно изговори, изговори у позитиван, користан и успешан рад. Управо је зачуло се колико мужевне одважности и сигурности наступила Марија Јамбришакова већ у младим својим дејствима — да не ренем готово још деветим — годинама. Већ кад је млада седмдесетогодишња учитељица она види мање и недостатке тадање школе, слабу спрему народних учитеља и наступа енергично и ријечју и пером, да се те мање уклоне, да се школото дigne на вишу равину интелектуалну и моралну, јер ће саму тада моћи да продира својим гласом до срца народа. Стекавши у иноземству солидну и свестрану образованост одбија Јамбришакова сајну понуду у тубини, па се враћа у домовину радом, да ревимн трудом и отстраним радом израђује хрватско школото, напосе оно за женску младеж.

Њена јавна жетвом да придирне хрватској младежи да је основу дубоке образованости учини слободним човеком, који ће по својим способностима и склоностима моћи да бира своје животне званије и занимање. Марија се Јамбришакова даје свим својим силама на тај рад понајвише као учитељица грађанске школе. Али она доскоро увида, да прилике и животне потребе траже од њене једне везу образованост, и то онакову, која ће је учинити способном да уђе након прописних студија у сва званија, и зато се Јамбришакова бори, да се за женску младеж оснује прва женска средња школа; она се бори за то у многим предавањима, на скупштинама и анкетима, она пише о томе чланке и расправе, да предобие јавно мишљење за ту идеју. Па кад је године 1892. основан женски лицей као при завршног степену у читавој бившој Аустро-Угарској монархији, Марија Јамбришакова врши на том завиду несамо дужност наставнице педагогичке, већ је она у потпуном смислу ријечи духовни вођа читавога звизда. Њени идеји да уочи жену по слободности човјека, наплати ту своје остварење и она

Београд.

Алојзија Штеби.

а до сада само за јавност и чланове. Томе је тако морала похоти о политичким партијама, које примају помоћ од државних власти и у истом духу се износи како прима Ж. Покрет државну субвенцију. Није потребно бити много бистрине и да се увиди већа међу политичком одређеношћу и субвенцијом.

По, Ж. Стр. није се задовољила својим тиме да сумирају Ж. Покрет, због својих недостига, него је ишла у својој намери још даље и довела политички-неполитички Ж. П. у везу са Народним Женским Савезом. О томе каже ово:

«Ако би Женски Покрет био политичка организација, онда ми ни у ком случају не би било место у Женском Савезу, поред осталих друштва хуманих, културних и просветних. Ж. Савез није политичко тело ни по организацији, ни по намери, ни по циљевима. Он не може да има оно гинкост организације и ону једнообразност које су неопходне за политичку акцију. Свако политичко дејство међу хуманим и др. савезним друштвима имало би као неминовну последњу циљеве и распадање те тако важне културне тековине. Најзад, слушајући у неколико политичких оцена, да је културно друштво поједино издано ни изражава тиме жељу за политичком активношћу, нити се обавезује на партиску послушност. Зато, пометне о суштини и карактеру једне организације код оних који су јој на врху, могу имати кобне последице и за најпаметније културне тековине наших жена.»

Прво каже Ж. Странка сасвим категорички да Женски Покрети нису политички оријентисани, а овај изјављени насуспротно са «Акс» и гради на томе услову језу једну мрачну перспективу о «Кобним последицама политичке организације Н. Ж. С. Ово је мајсторски разјезујете логике и доикхожског начина борбе против Женских Покрета и Нар. Женског Савеза.

На крају своје изјаве каже Ж. Странка: «Свака промена мишљења код појединих личности око Ж. Покрета која их приближује Ж. Странци, биће пријатељски и срдечно поздрављена и примљена.»

Чланци Женских Покрета имају пуно разлога после ове изјаве да темело промене своје мишљење, али тако да их не приближује Ж. Странци него удаљава од ње.

Алианса Женских Покрета.

Претплаћује се на „Ж. Покрет“

Безне самоуправе. Почасни докторат подељен јој је на Хинду Универзитету у Бенару 14 децембра године 1924. Као председник Теофоског друштва, који дужност врши већ 20 година, издаје још «Aduar Bulletin» која је раширен по целој свету.

Скоро је била у најпој непосредној близини, у Бечу и Буаимешти. Пригледом јавног предавања 2 септембра у Бечу ступила је на подуму у Шестинској чохи и пре предавања изјавила је скупљеним ње да је тај огртач добила од пријатеља из Југославије, којег је изradio селак. И у исмему овега пријатеља и пријављује се помагати да се одржава његов идеал.

Овај кратки приказ није изасо потпу контуру рада ове неинке, генитанне раднице, о којој се читана дела издају и књиге пишу, који славе и поштују интелектуалци као и пролетаријат, који благосиљају богата и си ромаси, јер је свима она понудила пријатељску помоћ. Понис њених издања око 500 — твори читаво издање. Запрудни речима Aimée Bleek: «Будући свет ће тек да суд свој из-

Породични додаци.

На последњем конгресу Интернационалне Феминистичке Алијансе респирало се о једном врло важном питању, — о додацима за породице са децом. Предложено је био као најбољи онај систем, који су увели француски индустријали: систем за женских каса једне исте индустријалне гране. Дебата о томе питању није могла бити завршена због дефинитивног закључка, и питање је остало нерешено. Сагласност је била постигнута само у томе, да је потребно да се породични додатак оствари у свима земљама и у свима грамама рада, и да тај додатак треба да примају *све* маде.

Сада јављају из Аустралије, да је ово питање решила Нова Зеландија нарочитим законом, који носе назив «Закон о додацима за породице». Писано је решено на следећи начин:

Као база је узет приход, који има једна породица, тј. муж и жена. Новим законом се одређује додатак од 5 шилинга недељно за свако дете испод 14 година, и тај додатак *прима* мада. Овај додатак примају само оне породице, чији хранитељ има приход, који се сматра као дефинитиван годишњи приход, када је издата плата већа од тог минимума, породица има гаће право на додатак, али целокупно примање не сме бити веће од одређеног минимума за egzистенцију, више 5 шилинга за свако дете испод 14 година.

Као минимум за egzистенцију рачуна се 4 фунте и 4 шилинга недељно, за једну породицу од два члана (муж и жена) и овај ће пример издати ефекат закона: ако два хранитеља, 4 и 7 заслуже недељно по 4 фунте и 14 шилинга, тј. 10 шилинга више од одређеног минимума за egzистенцију, и први има једно дете, а други четворо деце, жена хранитеља А не добија додатак, а жена хранитеља В добија додатак од 10 шилинга недељно, тако да целокупни породични приход власни овај минимум за egzистенцију од 4 фунте и 4 шилинга, више 5 шилинга за свако дете, дакле 5 фунти и 4 шилинга недељно.

Приход за покриве исплате ових породичних додатака добиће се на тај начин, што се последоватилно наплаћује порез од 3% на целокупан износ сума, коју дају за радничке плате. Средства за додатак чиновничким породицама и породицама оних које не обухвата тај закон, држава ће добити једним општим опорезивањем. Изгледа да ће се овај закон проширити и на остале државе Аустралије.

реке о делима њеним. Ми сувише⁶ кратко смо да гледамо да бисмо могли расудити о том, а понављају о тој самој, о њеној садашњој борби и војевању, о тој која толико далеко гледа, толико продурито види, о тој, која има толико знања, које ми немамо.»

Београд. Ида Рувиљани.

Побода пунабских жена. Кубанске жене су прве међу женама Јужне и Средње Америке, које су добиле право гласати под сасвим једнаким условима као и мушкарци. Закон, који им даје то право био је примљен у парламенту са великом већином од 91 гласа. Против гласова је било само осам.

Принљани жени. — Госпоња Кантакузин, позната и нашим женама са конгреса Мале Женске Алијансе године 1924 у Београду, члан је општинског одбора у Букурешту. Као такву одборницу је у Букурешту општина напредне предоставила општинских задатака, који би били извршени у Паризу. Прво је била изабрана за потпредседницу једне измећу комисија на конгресу, а после је била изабрана и за председницу конгреса, што су примили општински представници са приличним чуђењем, а јавно јаван француски лист.

Још једна нова побора. — Норвежанка Gudrun Fragstal, стара 19 година, положила је са одличним успехом за капетана тима.

Из овога криза не видимо само једну општу правду, а и одлично законодавство, и нешто друго, наимено да новоназачена влада сматра као минимум за egzистенцију једне породице од 5 фунти члана месечни приход од близу 4000 динара т. ј. суму, коју на влада сматра да је довољна за живот породице једног високог чиновника са четворо, па и већим бројем деце.

Са Скупштине Алијансе Женских Покрета.

17 и 18 септембра у Београду је одржана Скупштина Алијансе Женских Покрета на којој су учествовали делегати Женских Покрета из Београда, Загреба, Љубљане, Сарајева, Босанског Брода, Крагујевца, Варјадина, Силита, Бугиња и Белог Манастира.

И у дневном реду су овога пута била само стављена питања, која се односе на унутрашњу организацију и пројекат за будући рад Женских Покрета. Примљен је пословник и допуњена су правила у томе смислу, што је лист «Женски Покрет» постао орган Алијансе, тј. званичан орган свих Женских Покрета.

Према дебата, која је о листу вођена, могло се констатовати, да сви Покрети потпуно задовољни правцем, који је лист заузео. Изражена је само жеља да се поред изјелних чланова доносе у мало већем броју и популарни чланци за широк слојеве наших жена. У томе погледу је дат налог свима Покретима, да у што већем броју прибављају сараднице, које би славе доноси о разним питањима, што их је доносило на неко корак, одржавајући конкретне догађаје, који најбоље илуструју потлачен положај жене.

На скупштини је донета дефинитивна одлука да се 9 октобра одрже зборови у свима местима где се налазе Женски Покрети. Сваком Покрету је савезано да самостално организује овај збор, али таква она, који ће имати најбоље резултате према локалним приликама. Општа је жеља била та, да по могућству на зборовима говоре и мушкарци, који би тиме доказали своју солидарност у погледу жениних захтева за ослобођење. Ови зборови се одржавају у овоме моменту, пред отварање Парламента, који очекујемо да ће доносити многе нове законе, и извршити реформе већ постојећих закона, од којих ће зависити положај жене у нашој држави. Сматрамо да је дужност свима женама, и свима онима, који се боре за правду и равноправност свих грађана у нашој земљи, да потпомогну акцију жена и доприне да у нашој земљи буду испренирани модернијим законима, који се од свих грађана пред законом, без разлике класа и пола. Сви Женски Покрети врше најважње припреме за ову велику манифестацију.

Наши политичари су обављали приликм последњих избора, да ће нови Парламент најактивније радити на доношењу закона и уредби, којима ће бити извршени сви захтеви свих грађана пред законом, без разлике класа и пола. Сви Женски Покрети врше најважње припреме за ову велику манифестацију.

На крају скупштине је извршен избор новог извршног Одбора, који се одржава у Београду. Председница је остала г-ђа Алојзија Штеби, пр. председница г-ца Милица Вајађи, секретари г-ца Милица Атанасковић и г-ђа Вера Кићевац и благајник г-ца Дара Мародић.

Приликом ове Скупштине, 17 септембра, у просторијама Женског Клуба се одржао предавање г-це Мародић, који је извршен у јасан начин изнео данашње привредне прилике у целој свету, убедљиво и на основу тачних цифара успео је да покаже где се налазе узроци ових великих економских поремећаја и кризе, која је завладала у целој свету, а која највише погађа баш нас жене. На крају, као стручњак,

изrazio је своје мишљење, да жене преко својих организација нису у могућности да доприне ишта директно побољшању привредних прилика, али зато могу индиректно огромно много учинити. Као главни узрок привредних поремећаја, који изазивају дубоке друштвене ране, г. Мародић сматра да је или сам рад, или припрема за рад. Дакле, жене су у могућности да спрече овај узрок тиме, што се радити да се успостави стабил мр међу народима, у коме смислу треба да организују своје редове за борбу против рада. Такође, жене треба да раде да се не дозволи рушење за сада једне установе, која окупа народе у циљу одбране светског Мира — Лиге Народа — већ да раде на њеном усавршавању.

Конферансер, г. Мародић, је срдечно поздрављен.

После званичног ручка, на коме су без велике помне, скромно и искрено сви присутни делегати изјавили да се у овоме кругу осле ретка срдачност и узајамно поверење, делегати су се развили пуни воље за енергичан рад и борбу.

Двадесет година скупштине ће се одржати у Загребу.

Жене-професори и нов чиновнички Закон.

Према најновијем пројекту новог чиновничког Закона, професори и старши стручњаци, а нарочито жене-професори, биће изнети ван оквира и групу ниже; и ма да остаје стајаћа плата, напредовање је спорије, јер је потребан дужи број година провести у истој групи. Од четврте групе професори не могу даље, па ни директори, сем понеких (једна четвртина од целокупног броја) које Министарство може изабрати између свих изнети (дош су у трећој групи) ван оквира кабинета, тако рећи једна и — директори Професорија је потребно тридесет пет година да добију пуну пензију и три приправнице, значи тридесет осам година рада. А кад се има на уму дужност школовања и стручање на дужност обично са двадесет пет година, и изузетно тежак каталог у старим румима, онда је за професоре још тежи овај нови Закон. Пуну пензију се добија у шестог години у највећем случају. За ову генерацију, физички испрпну ратом, година пензионисања је много дате, јер нов пројекат Закона негира све године рада пре професорског испита.

Што се тиче жене-професора, оне би овим Законом биле изнети ван оквира него ратници. За њих пуну пензију не постоји, јер је не биле могуће доживети. Многе нису могле поделити испит за време рата — због рата, — неким нису испит ни допуштено, пошто су жене професори добиле указ тек Уредбом октобра 1920 године.

Према томе, Закон треба прецизнијати — нарочито члан 10, тачку 6 и рашчланичати: да се члан 15 Уредбе од 1923 закона за ратом ометене; да се објасни како ће се примењивати нови Закон за оне наставнице од којих се професори испит није тражио, а оне су га додигле, после рата, полагале. Исто тако су и млађе генерације ометене, пошто за време рата нису могли студирати.

Мора се захтевати стање данашње, затецено.

Јаласно је данас тражити оно што се има, а не мислити на какво побољшање. Али, и ако су професори квалификовани као људи без енергије, ипак треба одлучно тражити да се исправе све неправде које нови Закон доноси, а да нису више изнети јединица наставница и учитељица државе. На будућим генерацијама осетил би се ова неправда.

За фонд лист.

Пренос . . . 10,281
Женски Покрет, Београд . . . 600
Бирила Штеби за јун и август . . . 40
Алојзија Штеби за јун и август . . . 100
Николије Поповић Скопље . . . 100
Миша Станишић у л. р. . . . 100
Сврга . . . 11,221

Националистичка нетрпељивост.

Госпођа Марица Бартол из Лублане послала нам је кратко објашњење с обзиром на то што су је назвали обр сејом о италијанским списатељкама. Невен допис објављујемо драге воље и само се чудимо да живе у доба најразвијенијих интернационалних односа у свима грамама јавнога живота још људи, који се узнемиравају кад се пише објективно о уметничким достигнућима једног народа, и ако писмо о њима баш у најбољем политичком пријатељству. Таква нетераност само је доказ националног шовинизма и си туборужке тежњености.

Госпођа Бартолова пише следеће: „У Тресту изаила једини словеначки женски лист »Женски Свет«, који доноси у свакоме броју по један есеј о списатељкама различитих народа. У другом од ауторских есеја је слику и приказ дела италијанске списатељке Матиде Серао, која је поред Аде Негри највећа, најјачиња и најплоднија италијанска списатељка. Ако говори »Женски Свет« о великим списатељкама свих народа, мора да говори — као женски лист — и о великим списатељкама италијанскога народа. Истина је да италијански народ није створио словеначку мањину у Италији, али фашизам је режим од данас до сутра. Неког дана ће и негда нестати, као што је нестало већ и нешто преетрано насиље. Врло добро разумем да сваког Југословена боли ово гушење нашега живота, а упрокс томе морамо признати величину њених који је имају.

Писатину и уметност не смејемо рећи појединачно, политика је ствар за себе, а уметност је интернационална, и тиме својина свих.

Кад сам добила већ есеја о Матиди Серао писмо, у којем ми се пребацује да уздижем Италијанку, била сам веома зачућена тиме што још постоји најновост те врте. У писму ми се каже да сам се огрешила о свој народ и писам неке да ли сам тако издала да би Италијани писали о нашим списатељкама. Писао ми мало не мисли на то да ми, на жалост, немамо још ни једне Матиде Серао, ни једне Аде Негри, и да словеначки лист, који изаила у Тресту мора пренаштаи ствари из италијанског културног живота. Словеначком часописима у Италији већ су изабрали писатељице. А ми бисмо тага Женски Свет, ако ће бити у културноне погледу објективни, не сме правити разлике међу великим женама свих народа.

Лично за себе морам напоменути само ово: писала сам о словеначким и словенским стварима кад није било ни трага о људима, који ме сада оптужују. Кад сам живела међу Италијанцима, писала сам у »Југословенској Свету« и »Единости« о писаној уметности, нарочито о руској, а у »Единости« је изашло најбољих мојих чланака против наших највиших и садањих глечителца — против Италијана. Двадесет година била сам у праву Пирли-Методове подружнице, била сам уредница првога словеначког женског листа »Словенке« и то у време кад ми била општеница у Тресту, у Тресту, то јест кад ми била господарка Италијани! Где су били у то доба сви они, који сад из сигурног места оптужују мене због тога, јер сам представила Словенкама велику италијанску списатељку?

Скупштина Народног Женског Савеза.

Скупштина Народног Женског Савеза одржаће се 16, 17 и 18 октобра на Палаци ку Свобине.

Дневни ред Скупштине:

- 1.) Отварање Скупштине.
- 2.) Извештај Управног Одбора.
- 3.) Извештај Надзорног Одбора.

И дан

4.) Г-ца Милене Петровић проф. »Јовна обавеза за жене.«

И. дан

5.) Расправа о васпитању и реорганизацији школа за женску омладину.

а) Основна настава, грађанске школе: референт г-ђа Миља Умбергер, учитељица из Лублане.

б) Женске Стучне школе: референт г-ђа Јелена Марковић, учитељица у пензији, из Београда, кореперент г-ђа Познанова, учит. из Панчева.

в) Женске Средње Школе: референт г-ђа Др. Зденка Смерка, директор из Загреба, кореперент г-ца Даринка Стојановић, професор из Београда.

г) Училишна и Школа: референт Др. Вера Михајлине-Квицић, наставница хигијене на Женским Гимназијама у Загребу.

II. дан

6.) Пријем резолуција.

7.) Избор Нове Управе.

8.) Питања и предлози.

По подне општања састанака.

О турској жени.

Из великих догађаја, који се у последњих година одиграли у Турској и собом донели многе реформе, турске жене извукле су велике и многе користи за себе. Велики реформатор Кемал паша подарио им је у новим законима као из рога изобиља толика права да се оне зближа морају осећати са својим и политиком. До скорога тако рећи без икаквих права, одједном постале су моћни фактор у организму друштва и државе. И турска интелектуалка, која је из раније била спремна и васпитана од великих умова, лако је и са многог отворености примила подарена јој права и брзо се снашла у новој улози.

Али, као што се о менталној независности народне не може понака изрећи општа суд, тако исто о жени из једне државе у којој су дуго спутавана права и потпуно ограничени круг делана, не можемо тако брзо давати тачну дефиницију, нарочито кад се она налази на прагу новог живота. Са великим догађајима у новојјој турској историји долази и велики преокрет у положају турске жене са својим и политиком. Чували смо некад неки наикт, пазили смо како дете, спутавали смо роба у својој себјаности, и разувели смо у једном смислу, а о њиховим душевним преимућствима слабо се иттересовали. Ако се у томе вичитом детету под утицајем неког великог духа појавила јача воља за самостојношћу, то је била обележена бунтовњачка, изрод људски!

Што се интелектуална турска жена тиче, исто забубена од толиких права, објашњава се тиме што су многе од њих још давно осетиле важност узлоге, која је им се у социјалном животу наметнути стицајем околности и преокретом који живот са разним променама у себи носи. Јер, хтеле жене или не, то иде својим током и увлачи жену у живот и борбу скоро појединачно човекови.

Женећи, тако рећи, одвојене од спољњег света, турске жене извршавају своје дужности — много су се самозадовољно књижевносту. И под њеним утицајем створила се прва тежиња да нижу из ускога круга, да осете виши слободнији живот и покажу да су и оне способне за исте физичке и умне радове као и европске жене. Јер, ма да обавиштво поклонима у својим харемима, оне су осећале да има нешто примамљивије од писана, висока, слаштва и узлог вичитог чувалог и мажеог детета, како су их држали њихови људи и мужеви, а да је слобода кретања и мисли и право да и она активно а не само има кулуса, подуре и покрене механизам друштва и државе и покаже извесне (в је способности).

Дошли су велики догађаји. У њиховој земљи уздроме се и покренуло да основа једна достајали систем, велике реформе су изведене и на површину или, боље рећи, на једну достојну јединицу подигао се један че-

век гвазде воље и несаломљив у својим намерама, носећи и приводећи у дело велике идеје — invincible Кемал-паша. Цела Турска, нарочито турска жена, издала је своју слободу, дочекала велики дан и почетак новог ере.

Имала сам прилике да често будем у друштво турских жена и да у другим разговорима осетим њиу горужу жељу за истинитим делачу у свима правцима. Оне већ почињу да заузимају видно место на пољу правде и уметности. Ту скоро су лавдаме основале штампарину у којој је осеобе већини женско. У Уметничкој Академији имају више женских ко мушких и многе показују велике и нарочите способности.

Сама се држава стара да женскама изађе исто тако на сусрет као и мушкима, да их окрепи и потпомогне у њиховим великим тежњама и искреним жељама и политиком. У доба препорука Турске испостављују суду на пољу рада, науке, уметности. Јер жава даје четири до пет милиона само на декоративну уметност. У Еренкеју, на азиској страни, у једној старој полукамени и полудервјанској, окруженој старим дрветима, бориоима и чепресима, станује предстојатељ муслиманских другова, г-ђа Дамија Рефик, зупка Митал-паше (по мајци). Срдачност њенога пријема очарала ме је, али култура и образованост њена још више. У њеном гостодобивом домо било је сакупљено повеће друштво жена: Туркиња, Египћанка, неколико Францускиња и Италијанка. Нисам се осећала ни мало узнемаена, јер су све жене и толико једна општи језик просвећени кроз своје су проналазила велика идеја будућности — просвећивање.

Турска жена осећа се као један нов члан у општој породици жена, које се боре и раде за своја права, и у томе показује много агилности и суптилности духа. Уопште, види се велики напредак руковођеи и стално јетивајући сваком великом вољом великога Реформатора, који се стара да лене и велике идеје приведу у дело.

Али, има и таквих жена, чја је индиферентност духа толико велика кољко и телесна им непокретност (дуга навика и обичај у животу неких виших кругова да се нигде не крећу пешчице). Оне не желе да их проуде из сна, несобосне су за сваку акцију и рачунају да су откривањем лида више изобилчане. Па и ако је турска жена једна од оних, које првине ипак по неки покривен фактором утицаја. И питате се: да ли тиме прикрива свој гнев, рогобу лици или лесе очи за које жели да остану некретне за цео свет?

Међутим, многе жене из народа откриле су и сувише своје тело. Викривала сам по неку вратарику или кој случичу да је одједна као нека учинича жена, због чега се — јаву — давају многе слепе у кући па да разводи и у том случају мужевима је под претњом ускрелено да сувише исподавају своја права.

Жена са села — а и нека варошачка — носи још тако званичаршав, са откритим лицима наравно, али је кроз кратко време и та одећа била учинича законом, да буде замесна и једна од њихових жана.

Спољни изглед турске жене није више затонетна. Има их и врло лепе, али је сад оброрено оно мишањење да се иза сваког покривала лица крије по нека лепотица. Главе објавија сад кроз криволија или свилом у виду лаких турбана, припијених јако уз главу, по неке ноге на средини више чепа јави казмосе.

Највише изазувају и Керим Хамид ханум, велики апостол женских права, као и Јеминја Рефик ханум достојног су места са којег се труде да преобразе и васпитају турску жену.

Наум Ахис беја, старога дипломате говори с тугом и чежњом о когетим

јашмацима и чаробним вечерима у каицима на мору, кад су жене пред следећом људи промицале као недовољне визије преко Заатног Рога и Чаробног Беофора. Али, и ако са њежком говори о укинитој старој традицији и прошлом времену, не одушевљавајући се садашњошћу, она је ипак одевена по последњој париској моди! И она се несвесно вара, јер у доба јашмака прошла је њена младост а садашње време са својим новинама, захватило је јесен њенога живота, коју нико, ни на Кемал-паша одлучити не може...

Сам Кемал-паша, човек каквог само Готфрид Хајнеке, схватио је великикомо узлоге жене и дајући јој толика права потпуно је придобио за себе. У томе ће му бити, и јесте, једна од већих сила његових. После Мухамеда великог учитеља њиховог, јавља се велика фигура Гази Кемал-паше, великог реформатора, који је у души целога народа, а нарочито турске жене, однео несити споменик. Он је открио једну моћ с којом се мора рачунати у животу друштвене породице. А да је жена заслужила та права, најбоље ће показати њен успех на пољу јавнога рада.

Београд. Вука де ла Мартинер Вилингројф.

Белешке.

Један велик успех — Госпођи Миша Влзиди, потпредседници Аиансе Женских Покрета и управника чланаца Београдског Женског Покрета, положила је судиско-адвокатски испит са једногласно, чему се веома радујемо и на чему јој срдечно честитамо.

Бран у Јини. — Добар поздравља Кири, В. Фишнер, пише о браку у Кири следеће:

»По киријским појмовима је муж апсолутан господар у својој кући. Он може да ради што год хоће. Са свим друге норме важе за жену: она је дужна да му се безуветно покори. Штогод се дешава у брачној осеби — крива је жена. Развод брака добија се врло лако и законом су признати следећи узроци за развод: жинина дубором, њена непослушност према родитељима мужа, њена наклоност ка брљивости и крађи, неморалан живот и кришене дужности, у кратко све карактерне мане. Муж сме жену напустити одмах, ако она има одвратну болест или изведе телесну штету, а најчешће она жању најгоре, то је право мужа на неограничено телесно кажњавање жене, зато батине језу урзак за развод брака; само ако је кажњавање тако далеко да муж жену убије, муж се кажњава смртном казном — и та казна је угушење. Жена нема права да се одбрани од батинања, а највише јој се замера, ако диже руду против својих или мужевљевих родитеља.

Кинез има још једно средство да се може легатим путем ослободити своје жене. Он има право да је прода. У месту Си-нинг-фу је вредност жене једнака вредности коња. Ако жинине нисе доволно осакане, њена је вредност мања и прода се за 15 до 16 тзела, то је цена врло слобог коња. За 30 тзела добија се већ боља жана свила, а најбољегу жана пастијске цене 100 тзела. Али, таква жана је већ љуска, који дознавају само мандарини и богати трговци.

Развод брака постиже се и тиме, ако један од супружника из слободне воље умре и обично је тај супружник жена, која не може безгранично трпети.

Швајцери. — Напу прочелнију госпођу Милену Дефалијисе задео је дне 30 августа о. г. тежак ударак, снајша је велика жалост смрћу њезног доброг супруга. Пок. Јарко Дефалијисе, управитељ Монте Промини, био је члан друштва Женског Покрета и домаћин свогор и обром. Илемонитом покојнику вјерна успомена, а нашој одличнију прочелнију искрено суучешће.